

פרשת ויגש – צום עשרה בטבת
הבכי בפגישת יוסף ובנימין - בכי על חורבן המקדשים

התורה מספרת על המפגש בין יוסף לאחיו בנימין, וחז"ל עמדו על משמעות הבכיות "וַיִּפֹּל עַל צְוּאֵרֵי בְנֵימִן אָחִיו וַיִּבְכֶּה וּבְנֵימִן בָּכָה עַל צְוּאֵרָיו", אפשר היה לפרש שהם בכו בכי של שמחה, אולם אפשר שחז"ל שמעו במילה "וַיִּפֹּל" צליל של נפילה ודאגה ופרשו (מגילה דף טז ע"ב) "וַיִּפֹּל עַל צְוּאֵרֵי בְנֵימִן אָחִיו - כמה צוארין הוו ליה לבנימין? - אמר רבי אלעזר: בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין, ועתידין ליחרב. 'ובנימן בכה על צואריו' - בכה על משכן שילה שעתידין להיות בחלקו של יוסף, ועתידין ליחרב", וכך פירש רש"י.

בספר דברי מרדכי מסביר הרב אליהו מרדכי זצ"ל כי: "לכאורה אינה מובנת בכייתם של יוסף ובנימין על חורבנם של המקדשים. אירועים אלו יקרו רק בעוד מאוד שנים, אלא, יוסף ובנימין דואגים למקדשים אלו כבר עכשיו. נלמד מכאן שכל דבר שבונים בקודש יש לדאוג לקיומו ולחיזוקו עוד בראשית הדרך."

מסביר הרב דוד לבנון: "לכאורה קשה מדוע בשעת שמחה זו, הם נזכרו לבכות על חורבנות המקדש, שעדין לא נבנו, והלא בשעת חדוה חדוה ולא נכון עתה להצטער על כך? ועוד למה כל אחד בכה על מקדשי חברו? ראיתי בשם ר"י מקוזמיר זצ"ל שהסביר בגלל שברגע זה הם חשו מה גורמת המחלוקת בין האחים ומשמעותה הסתלקות השכינה מישראל, וראו ברוח קודשם שזה מה שיביא לחורבן בית המקדש. ולכן כדי לתקן זאת בכו כל אחד מהם על מקדש חברו שעתידין להיחרב, להראות איך כל אחד חרד על מקדש חברו שיחרב, וגילוי בכך אהבת אחים.

ויש להוסיף, שהתנאי החשוב ביותר לבנין בית המקדש, הוא שישראל יהיו באחדות, אנו מוצאים על ירושלים 'ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדו' ואמרו חז"ל (מדרש תהלים מזמור קכב) "א"ר יהושע בן לוי: עיר שהיא עושה כל ישראל חברים". ולכן מקום המקדש הוא בחלקו של בנימין שלא השתתף במחלוקת האחים, וכך מובא במדרש (ילקוט שמעוני תורה פרשת וזאת-הברכה רמז תתקנז) "מפני מה זכה בנימין שתשרה שכינה בחלקו, שכל השבטים היו במכירתו של יוסף ובנימן לא היה במכירתו של יוסף, אמר הקב"ה אני אומר לאלו שיבנו בית הבחירה לא שיהיו מתפללין לפני ואני מתמלא עליהן רחמים, איני משרה שכינתי בחלקן שלא היו רחמנים על אחיהם".

גם יהודה זכה שיהיה לו חלק במקום השראת השכינה בירושלים ובהר הבית, ואף בחלק ממקום המזבח, כמו שמופיע בתלמוד בבלי מסכת יומא (דף יב עמוד א) "דתניא: מה היה בחלקו של יהודה - הר הבית, הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של בנימין - אולם, והיכל, ובית קדשי הקדשים. ורצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין, ובה היה מזבח בנוי. מפני מה זכה יהודה לכך? אמרו חז"ל שזכה לכך בגלל שקבל ערבות על בנימין, שנאמר (בראשית פרק מג) "אֲנֹכִי אֶעְרְבֶנּוּ מִיְדֵי תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם לֹא הִבִּיאתִיו אֵלַיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטְאתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים" ערבות היה בה מסירות נפש גדולה, שהיה מוכן למסור גופו ונפשו על הדבר, גופו - כמו שמצאנו שאמר ליוסף "כִּי עֲבַדְךָ עָרַב אֶת הַנֶּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר אִם לֹא אָבִיאָנּוּ אֵלַיךָ וְחָטְאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים: וְעַתָּה יֵשֶׁב נָא עִבְדְּךָ תַּחַת הַנֶּעַר עִבֵּד לְאֲדֹנָי וְהַנֶּעַר יַעַל עִם אָחִיו". ומסירות נפש שאמר "וְחָטְאתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים". בזכות הערבות זכה שתשרה השכינה בחלקו, הרי לנו שהאחדות היא הערובה להשראת השכינה ובנין בית המקדש".

מחר, יום שישי נציין את עשרה בטבת. בעשרה בטבת החל המצור של נבוכדנצאר על ירושלים, ונמשך כשנה וחצי עד לבקיעת החומות ולחורבן, יחזקאל כ"ד ב' : "וַיְהִי דְבַר ה' אֵלַי בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית, בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי, בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, לֵאמֹר... בֶּן אָדָם כְּתוֹב [כְּתֹב] לָךְ אֶת שֵׁם הַיּוֹם, אֶת עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, סֹמֵךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶל יְרוּשָׁלַם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הַיּוֹם הַזֶּה" מסביר הרב צבי רימון כי לכאורה, בעשרה בטבת לא אירע שום דבר. העיר ממשיכה להתקיים עוד זמן רב, עד כדי כך שהנביא צריך לומר: שימו לב, משהו מתרחש! "כתוב לך את שם היום, את עצם היום הזה, סמך מלך בבל אל ירושלים". אנשים רגילים לציין אירועים, חורבנות, אבל לא שמים לב לנקודת הראשית. המצור הוא נקודה התחלתית. בעצם היום הזה התברר שגורלה של ירושלים עתיד להיות בסכנה.

הרבנות הראשית תיקנה את יום עשרה בטבת כ"יום הקדיש

הכללי", המכוון בעיקר לאותם מיליונים שנרצחו בשואה ואין אנו יודעים את יום מיתתם. בהחלטה של הרבנות הראשית יש אומץ ועומק של 'ערבות ישראל'. לאור דברי יהודה בפרשה "עבדך ערב את הנער..". אני ערב לנערים ולכל מי שלא זכה להיות כאן. כל אחד מאיתנו מתבקש לומר קדיש לעילוי נשמת הניספים. במעשה זה הוא מרגיש שהוא קרוב משפחתם, שהוא מי שאחראי ודואג לעילוי נשמתם. נבקש להעמיק עם תלמידנו בנקודה זו - וכפי שאמר יהודה בפרשה 'איך אעלה אל אבי והנער איננו איתי' - כולנו ערבים, כולנו שותפים וכולנו מבקשים לעשות נחת רוח לסובבים אותנו - בחיים ואחרי החיים.

מנהיגים יקרים, למדנו מהמפגש והבכי שבין יוסף ובנימין כי כל דבר שבונים בקודש יש לדאוג לקיומו ולחיזוקו עוד בראשית הדרך, במיוחד בעבודתנו החינוכית כל פעולה, כל יעד כדי להוביל להצלחה לדאוג לחיזוקו בראשית הדרך ולפי הראשית, היסוד בע"ה נזכה לברכה, עשרה בטבת היום בו החל המצור על ירושלים היה אות הזהרה לעתיד להתרחש. ועוד למדנו שהתנאי החשוב ביותר לבנין בית המקדש, הוא שישראל יהיו באחדות, באהבת חנים ובערבות הדדית, וכמו שכותב הרא"ה: " ואם נחרבנו, ונחרב העולם עמנו ע"י שנאת חנים – נשוב להיבנות, והעולם עמנו יבנה, ע"י אהבת חנים. "

בטוחה כי בכל בתי החינוך עם חזרת תלמידנו השבוע לשגרת למידה לאחר חופשת חנוכה עסקתם בחיזוק "הראשית" ובחזרה מלאה ללמידה ולהתקדמות, אנו מקפידים על שעת חינוך, עיסוק באקטואליה, עניני דיומא, מעגל השנה ומקנים ערכי ומהות י' בטבת כחלק מהזיכרון הלאומי שלנו הן לביהמ"ק שחרב והן לנספים בשואה שעשרה בטבת נקבע ע"י הרבנות הראשית כיום הקדיש הכללי לזכרם.
בהמשך האגרת שימו לב לציון יום הרמב"ם - כ' טבת .

משתתפים באבל הרצח הנורא של אסתר הי"ד ושולחים נחמות לכל בני משפחת הורגן.

נזכה שיהפוך הצום העשירי לששון ושמחה.
שושנה נגר